

того, чи вдасться «зберегти і розвинути духовний стержень народу». Натомість Могилянка протягом тривалого часу відіграла свій творчий потенціал козакам, давала вищу освіту їх синам, виховувала кадри гетьманського уряду та інтелігенції, визначала світогляд, утверджувала українську державність у козацьку добу.

Вивчивши та проаналізувавши культурно -освітню ситуацію XVI - XVII ст. ми дійшли висновків, що процес становлення та розвитку української вищої школи вплинув на розвиток всіх суспільних, економічних та політичних процесів тогочасності. З розвитком просвіти на Україні розвивається козацтво, зароджується нова соціальна верства населення, формується козацька військова старшина, виникає потреба в науковцях, філософах, мовознавцях, які усі разом формують національну свідомість суспільства та поступово призводять до зародження державності та виникнення Гетьманщини. Значення даних інституцій в історії України неоціненне. Навряд чи вдасться нам уявити подальший розвиток подій без існування Львівської братської школи, Острозької слов'яно -греко-латинської колегії та Києво - Могиланської академії. Усі вони були предтечами сучасності, будівниками наших сьогоденних реалій, умовами нашої державної та національної незалежності.

Липко В'ячеслав Володимирович,

курсант факультету підготовки фахівців для спеціальних підрозділів НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальноправової та гуманітарної підготовки факультету підготовки фахівців для спеціальних підрозділів НАВС **Чернявська Т.І**

ІСТОРИЯ ОРДЕНУ ТАМПЛІЕРІВ

Історія середньовічної Європи являється надзвичайно цікавим та специфічним періодом розвитку людства, що містить значну кількість суперечливих та недостатньо досліджених вітчизняною і світовою історіографією сторінок. В цьому контексті проблематика виникнення, становлення і розвитку військово-чернецьких орденів, зокрема й ордену тамплієрів, викликає особливий інтерес як напівтаємнича складова військово -політичної та релігійної історії епохи середньовіччя.

Перші відомості про орден Храму дає історик Гійом Тірський між 1169 р. (? 1175) і 1184 р. (? 1185) у своїй книзі «Історія заморських подій» («Н^аіогіа гегит іп рагііЬ^а transmarmis gestamm»). Згідно з його даними орден був заснований в 1118 р. Гуго де Пейн і Годфруа де Сент-Омер, які з'явилися до двору короля Єрусалиму Балдуїна II і попросили дозволу охороняти паломника на шляху колії від Яффи до

Єрусалиму. Король віддав в їх розпорядження південне крило палацу, неподалік Храму Господнього. Так через десять років майбутній орден отримав свою назву - орден Храму.

У 1119 році в Єрусалимі «знатні люди рицарського походження, віддані Богові, релігійні і богобоязливі, - розповідав через півстоліття єпископ Тірський Вільгельм, - заявили про своє бажання провести все життя в цнотливості, слухняності і без майна, відавши себе панові Патріархові на служіння за прикладом регулярних каноніків». Пройшло декілька років після завоювання хрестоносцями Єрусалиму, в Святу Землю спрямувався широкий потік паломників, треба було їх охороняти, - і декілька рицарів запропонували узяти на себе цю турботу. Це здавалося їм, мабуть, цілком природним. Свій орден вони назвали « Убогі рицарі ». Вони діяли по своїй волі, переймаючи на себе всю відповідальність.

Ідею створення ордену підтримав св. Бернард Клервоський, співвітчизник перших тамплієрів, сам герой приватної ініціативи (за чотири роки до ідеї де Пена він заснував монастир, що став ядром майбутнього ордену цистерціанців). Бернард написав на прохання де Пена і Андре де Монтбара (з яким був в спорідненості) трактат «De laude novae militiae», назва якого на українській правильно звучить як «Слава новому рицарству»

Незвичайне в тамплієрах було те, що вони поєднували чернецтво з війною, довічні обітниця убогості, слухняності і безшлюбності - з наміром орудувати мечами. Орден госпітальєрів виник раніше - в 1070- і роки, - але воювати госпітальєрам не дозволялось. Саме чернецтво (і духівництво) не могло братися за зброю - адже християнин не може вбивати, і якщо можливе послаблення для «звичайних» християн, то чернець - «справжній» християнин. А Бернард писав: «Солдати Христа. ні у щонайменшому ступені не бояться ні того, що здійснюють гріх, вбиваючи ворогів, ні небезпеки, загрозливої їм власному життю. Адже убити кого-небудь заради Христа або бажати прийняти смерть заради Нього не тільки абсолютно вільно від гріха, але і вельми похвально і гідно».

У перші роки існування орден складався з невеликої групи братів і магістра - за традицією, засновників було дев'ять. Цій версії протистоїть той факт, що Юг де Пейн в 1127 році відправив на захід разом з п'ятьма братами, перерахованими поіменно. При цьому він залишив в Святій Землі явно більше трьох чоловік!

Вступаючи в Орден рицарі одночасно ставали ченцями, тобто приймали чернечі обітниця слухняності (покірності), бідності і безшлюбності. Статут тамплієрів, як стверджується, був розроблений самим св. Бернаром і затверджений на церковному Соборі у французькому місті Труа Римським папою Євгенієм III в 1128 році. Основою Статуту храмовників послужив статут чернечого Ордену

цистеріанців (не військово-чернечого, а просто каторицького чернечого), найстрогішого і жорсткого статусу.

Рицар, вступаючи в Орден тамплієрів відрікався не тільки від всього мирського життя, але і від родичів. Його їжею повинні були служити лише хліб і вода. Заборонялися м'ясо, молоко, овочі, фрукти, вино. Одяг лише найпростіший. Якщо після смерті рицаря - ченця в його речах виявлялися золоті або срібні вироби, або гроші, то він втрачав право на похорони на освяченій землі (кладовищі), а якщо це виявлялося вже після похоронів, то тіло належало витягувати з могили і кинути на поживу псам.

На ділі виявилось, що ці вимоги для публіки. Тамплієри прославилися найжадібнішими щодо військової здобичі, плотських розваг і винопиття, не соромлячись вбивати і грабувати кого завгодно, включаючи і єдиновірців. Це добре описано в романі В. Скотта «Айвенго». Хоч це і художній твір, але історичні хроніки підтверджують цей стиль поведінки храмowników в Англії.

Члени Ордена тамплієрів ділилися на три групи: рицарі, священники, сержанти (служителі, пажі, зброєносці, прислуга, солдати, охоронці і тому подібне).

Бернар Клервоський заявляв, що ієрархія ордена заснована не на родовитості, а на заслугах «Шанувалися кращі, а не знатні», - ось точні слова Бернара. Якщо це і відповідало дійсності, то незабаром ситуація змінилася. Вже до середини XII ст. обов'язково треба було бути людиною благородного походження, щоб надіти білий плащ. Кожен отримував місце в ордені відповідно до станової приналежності.

Робота Алана Форі і Франческо Томмазі в цій області доповнена роботою над жіночими релігійними общинами Салі Томпсоном і археологом Робертом Джілкрістом. Тепер встановлено, що є багато свідочств в Європі, що жінки, допускалися у всі військові ордени, включаючи і орден тамплієрів. Існують дві специфічні проблеми, які є загальними для дослідження ролі жінок у всіх військових орденях.

По -перше, це не завжди легко встановити статус жінок в орденях. Часто ми не можемо сказати, чи вступили вони як рівноправні сестри (*sorores*) або як партнери ордена (*consorogres* або *donatae*), тому що різні джерела, які згадували про це, робили це без розбору і неточно. Жінка в домі Тамплієрів в Генті в 1288 р. згадана як *consorogor*, здається, на перший погляд тільки сестра, яка залишиться в її власному будинку і отримає одягу ордена тільки на смертному ложі. І, проте вона описана як та, що проживає в межах нашого будинку в Генті'. Також ще, одна жінка смутно описана і як *donata* і *sorog*. Вона, як можна було б думати, була тільки партнером, але вона з'являється в списках свідків поряд з братами ордена і спілкується з прецептором дому ордену. Франческо Томмазі також ідентифікував сестру ордена тамплієрів, яка була

прецептором в Каталонії, не дивлячись на те, що офіційно орден не допускав жінок як сестер.

Одним з найголовніших занять Ордену були фінанси. Але що представляли вони собою у той час? За словами Марка Блока, «гроші мало циркулювали». Вони були не реальними монетами, але перекладними, рахунковими. «Лише в самому кінці XIII століття французькі легісти насилу почали розрізняти її (монети) дійсну вартість (вагу в золоті) і натуральну, тобто її трансформацію в грошовий знак, інструмент обміну», - писав Жак Ле Гофф. Потрібно відмітити - зважаючи на великі ризики фінансовими операціями заробляли тільки певні особи і конгрегації. Лихварством займалися зазвичай італійці і євреї. Конкуренцію їм складали абатства, які зазвичай давали гроші під заставу «землі і плодів з неї». Метою кредиту зазвичай було паломництво до Єрусалиму, терміном - повернення звідти. Величина кредиту був рівна 2/3 суми застави.

Значно солідніше виглядав на цьому полі фінансової діяльності Орден тамплієрів. У нього був особливий статус - не тільки світської організації, але і духовної; отже, напад на приміщення Ордену розглядалися як святотатство. Крім того, тамплієри отримали пізніше у папи право займатися фінансовими операціями, завдяки чому вели свою діяльність відкрито. Іншим конгрегаціям доводилося удаватися до всякого роду хитруванням (наприклад, давати гроші в зростання євреям).

Саме тамплієри є винахідниками чеків, причому, якщо сума внеску вичерпувалася, то її можна було збільшити з подальшим заповненням родичами. Тамплієри в незвичний для того часу спосіб поєднували монашество із військовою справою, та були першими воїнами-монахами в Західному світі. Члени цього ордену відігравали провідну роль в багатьох битвах Хрестових походів, а його фінансова інфраструктура вперше містила елементи, які використовуються в сучасній банківській справі.

У XII-XIII ст. орден був досить багатий, йому належали обширні земельні володіння як в створених хрестоносцями державах на території Палестини і Сирії, так і в Європі. Орден володів також широкими церковними і юридичними привілеями, що були даровані йому особисто папою римським, якому орден безпосередньо підкорявся, а також і монархами, на землях яких проживали тамплієри. Орден нерідко виконував функції банкіра, хоча головною метою його установи був військовий захист держав, створених хрестоносцями на Сході.

Проте в 1291 р. християнські поселенці були вигнані з Палестини мусульманами, а тамплієри, щоб зберегти орден, майже повністю перейшли на лихварство і торгівлю, накопичивши значні матеріальні цінності, і тим самим викликаючи заздрість королів і папи. У 1307 -

1314 рр. члени ордену піддавалися арештам і жорстоким переслідуванням з боку римсько-католицької церкви, великих феодалів і королів, в результаті яких орден був скасований і розпущений татом Климентом V

Майже із самого заснування, орден тамплієрів був оточений таємничими та містичними легендами. Більшість з яких була пов'язана з тим, що орден довго займав Храмову Гору в Єрусалимі. Ходили чутки про реліквії, які члени ордену могли там знайти, такі як Святий Грааль, Ковчег Заповіту, або фрагменти справжнього хреста, на якому було розп'ято Ісуса Христа. Ще більше легенд ходило про багатства, заховані тамплієрами.

Андрієнко Володимир Валерійович,

курсант факультету підготовки фахівців для спеціальних підрозділів НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальноправової та гуманітарної підготовки факультету підготовки фахівців для спеціальних підрозділів НАВС **Чернявська Т.І**

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МА СОНСЬКОЇ ЛОЖІ В ЄВРОПІ

Формування масонського руху відбувалося в протиріччі часових поясів Середньовіччя та Нового часу. Відсутність достатньої кількості історіографічних джерел, що можуть надати змогу вивчити та проаналізувати етапи та характер становлення масонства, також заважає нам чітко встановити тип походження та перші організаційні утворення масонів. Витоки, становлення, діяльність - це все ще теорії, які поступово обростають новими фактами.

Проблематика масонського руху, як явища суспільного - реформаційні погляди на церковний устрій та віру взагалі, присутність в історії братства лінії ілюмінатів та розенкрейцерів, які в суспільній думці відзначалися як аморальні організації. Космополітичність масонства одна з його основних ознак. Утворення великої кількості лож в Європі характеризує явище масонського руху в історії як постійно діючу політичну організацію, що ніколи не залишалася осторонь суспільно-політичних процесів Європи та світу загалом. Знайшовши свій початок в Шотландії та Англії масонський рух розкинув свої ложі на території всієї Європи. Масонські ложі спочатку були ложами (цехами) будівельників, що займалися будівництвом храмів.

Назва масон та франкмасон походить від фр. Franc -маçon (у старофранцузькій masson, англ. freemason), вживається також буквальный переклад цієї назви — вільний каменярь , адже саме слово